Ortografia românească

VIII

— O SEAMĂ DE NEDUMERIRI —

Am spus în primul articol, şi am repetat-o în alte împrejurări, că motivul care m'a hotărît să scriu acestea nu a fost alt de cât dorinţa să provoc prin spusele mele o discuţiune în public, al cărei rezultat să fie o apropiere şi mai mare de fixarea unei ortografii unitare în scrierea limbii româneşti. Nu ştiu încă dacă trebue să fiu în totul optimist, dar văd că nădejdile mele au început într'o mică măsură, să se realizeze: câţiva dintre cititorii mei (de sigur, nu prea mulţi), mi-au adresat scrisori, foarte diverse ca ton şi ca punct de vedere în aprecierea scriselor mele. O bună parte din ele ating chestiuni generale şi merită deci să fie discutate aci; dar voi face aceasta mai târziu, mulţumindu-mă de rândul acesta să răspund numai uneia, pentru că tot aveam de gând să vorbesc în acest articol despre chestiunea asupra căreia a voit să-mi atragă atenţiunea corespondentul meu anonim (nu înţeleg de ce aceia dintre cititorii mei care au socotit că e bine să'mi scrie, nu şi-au semnat scrisorile şi nu şi-au indicat adresa, ca să le pot răspunde la **toate** întrebările şi imputările ce-mi fac,— căci nu se poate să le răspund în acest loc la toate, şi mai ales la cele personale).

Cititorul cu pricina se leagă de ceeace spusesem într'un loc (articolul despre **i** scurt, în **„Adevĕrul Literar"** No. 179), relativ la scrierea diftongilor **ea, ia** şi **ie,** şi îmi găseşte vină că nu am tratat acolo mai pe larg chestiunea, fixând'o cel puţin în lineamente generale. Poate că nu aş fi dat cititorului meu ocaziunea să'mi facă această obiecţiune, — deşi scopul acelui articol era altul, — dacă nu eram chiar de pe atunci hotărît să desvolt chestiunea aceea într'un articol special, ceea ce chiar fac azi.

* * *

Chestiunea de care se leagă cititorul care îmi scrie, are mai mare însemnătate decât pare la prima vedere. Dar, mi se va spune, ce este mai simplu de cât să scriem diftongii de care este vorba, aşa cum îi auzim şi cum îi rostim ? Totuş, la o cercetare ceva mai puţin superficială, lucrurile nu mai apar astfel; asemănarea şi înrudirea dintre diftongii **ie, ia** şi **ea** fac dificilă scierea lor chiar dacă ne restrângem în limitele unei aplicări riguroase a principiului fundamental fonetic. Dificultatea însă creşte neasemuit de mult, când intră în joc şi consideraţiuni de ordin morfologic, şi devine aproape complet ireductibilă în cadrul unui sistem ortografic etimologist, care şi-ar propune ca în scriere, pe lângă învederarea originii cuvântului, să'i indice prin mijloace grafice cât mai simple şi pronunţarea.

Afirmaţiunile din generalităţile enunţate aci, îşi vor găsi justificare în desvoltările şi exemplificările de mai jos; astfel se va putea induce oportunitatea soluţiunii prin care voi conclide şi anume: aplicarea riguroasă a principiului fonetic.

* * *

Este în primul rând de observat că vocala **e** în românește nu are decât în anumite şi rare poziţiuni sunetul pur pe care îl are în franţuzeşte ori nemţeşte, de pildă; ci mai totdeauna este precedată de **un i scurt** (fenomen care s'ar putea explică prin influenţe slave). În general excluzând însă neologismele, această pronunţare se aude când **e** este iniţial **(eu, el, ei; — este, era; — ied, iederă, iepe, ierburi, ieri, ies; — iepure, ierni, iert)** şi adeseori după consonante labiale **(fier, fierb, fiere,** — chiar şi **fierăstrău; — mied, miel, miercuri, miere, mierlă, miez; — piedică, piele, piept, pieptene, pier, pierd, piersică, pietre; vierme, viers, viespe).** Tot astfel, când **e** este precedat de altă vocală, mai ales tot de **e,** chiar şi în neologisme, între cele două vocale eufonia pretinde un **i scurt** (o consonantă deci), pentru evitarea unui hiatus *(aer, baie, caier, gaie, laie, paie, taie, vaiet; — băieţi, căesc, trăesc; —femeie, cheie, idee, epopee; — mingîie, pîrîe; — boier, cimpoier, oier, îndoesc; — îndoae, îmmoaie, foaie, oaie;— sue, bubue, continue, muiere).* Este apoi bine înţeles că **e** are aceeaş pronunţare când urmează după **Ch** sau **Gh** (consonantele explosive palatale-linguale), cum de pildă în **cheie** sau **ghem,** unde între consonanta iniţială şi **e** se aude un **i** scurt, fără de care consonantele **C** şi **G** ar suna velar, pronunţare care în românește nu se aude nici o dată şi care ar da vorbirii un aer străin.

Natura acestui **i** scurt, de care este introdus, **e,** este diversă: uneori este eufonică, şi atunci scrierea acestui **i** scurt parazitar găseşte justificare numai într'un sistem ortografic care îşi propune să aplice într'o interpretare riguros integrală principiul fundamental fonetic; alte-ori însă prezenţa lui o explică etimologia, ca în **cheie** = lat. CLAVEN, **muiere** = lat. MULIEREM, **femeie** = lat. FAMILIAM, **iepure** = lat. LEPOREM, **iert** = lat. LI(B)ERTO, **ierni** = lat. HI(B)ERNAE etc.; în acest al doilea caz, pe lângă justificarea prin principiul ortografic fundamental se alătură cea etimologică; în alte cazuri apoi (de ex.: **îmmoaie, suiam),** **i** se mai poate justifica şi morfologic.

Dar o concluziune nu se poate trage încă din această expunere; este necesară pentru aceasta examinarea şi a chestiuni diftongilor **ia** şi **ea,** înrudiţi foarte de aproape cu **ie**

* * *

Astfel, diftongul **ia** provine, în majoritatea cazurilor dintr'un **ie** în care **e** închis (palatal), se deschide foarte amplu sub o anumită influenţă (de obicei guturalizarea vocalei din silaba următoare), până ce ajunge a fi diftong **(ea).** De pildă, cuvântul **pietre,** când **e** final se schimbă cu **ă,** devine **pieatră,** sau **piatră,** deoarece triftongul **iea** se reduce practic totdeauna la **ia** (diftong). Acelaş fenomen explică diftongul **ia** în cuvântul **iar** = **iară,** care la origine este adverbul latinesc VERO; aci, vocala finală O s'a întunecat devenind **ă,** şi de aceea **e** din prima silabă s'a deschis, transformându-se în diftongul **ea,** care s'a redus, pentru motivele arătate mai sus, în **ia.**

Alteori însă, diftongul **ia,** s'a format direct într'un **a** precedat de **i** scurt sau scurtat, ca în exemplele: **chiar** = lat. CLARO, şi **suiam** (imperfectul verbului **a sui).**

* * *

Diftongul **ea** nu intră în cadrul chestiunii ridicate de acest articol, de cât prin două laturi: 1. Cazul când în cuvintele în care ne-am deprins a scrie **ea,** auzim şi pronunăm totuş **ia,** şi 2. cazul când scriem **ia,** deşi rostim **ea.**

Aşa, pronumele feminin de persoana a treia este la singular **ea;** dar cine îl rosteşte altfel decât **ia** ? aşa **nuea** (= lat. NOVELLAM) se aude **nuia.** Apoi, imperfectul verbelor zise de **a patra** „conjugare" (cu infinitivul în **i**), de pildă imperfectul verbelor **a citi** şi **a fugi** se scriu, — după ortografia în uz, — **citiam** şi **fugiam,** deşi nu se zice altfel decât **citeam** şi **fugeam.**

Zicem aşa dar **ea** şi scriem **ia;** zicem **ia** dar scriem **ea;** sau scriem **ea auzia,** citim însă **ia auzea!** Şi mai pretindem (vorba vine; cel care scrie aceste rânduri, cel puţin, nu) că ortografia cu care ne-a înzestrat Academia Română acum douăzeci de ani este fonetică! In definitiv nu este un păcat ori o vină prea mare că nu e fonetică; vina este însă că nu e nici fonetică nici etimologică, pentru că este şi fonetică şi etimologică, fără circumspecţiune şi fără metodă.

(Polemica şi pamfletul nu'mi displac, dar găsesc că nu se cade să li se facă loc într'o disertaţiune despre o materie ştiinţifică; deci, cu toată legitimitatea indignării mele, nu mi-aş fi îngăduit apostrofele de mai sus, dacă, perfect convins de covârşitoarea însemnătate a incongruenţei relevate, nu mi-aş fi putut justifica astfel vehemenţa stilului meu).

* * *

Sprijinit pe expunerea de fapte făcută mai sus şi pe concluziunile ce cuprinde implicit voi încerca în cele ce urmează să schiţez o clasificare sistematică a cazurilor care constitue chestiunea, precum şi să indic normele pe care le socotesc mai proprii a conduce la soluţionarea ei.

Dacă cititorii mei vor fi examinat cu băgare de seamă exemplele date până aci, vor fi observat de sigur cât de divers am scris cuvintele luate ca pilde. Am urmat însă pe cît am crezut de cuviinţă şi pe cât am putut, ortografia în uz, ortografie care rezultă implicit din „regulele" stabilite în 1904 de Academie. (Aci e potrivit locul să spun că în această serie de articole nu m'am depărtat de ortografia Academiei decât numai în câteva puncte principale, pe de o parte pentru că nu voiam să fac şi mai rebarbative articolele mele, destul de puţin atrăgătoare şi aşa, prin natura materiei tratate, — iar pe de alta din cauza dificultăţilor tehnice de tot soiul, pe care le-ar fi întâmpinat la imprimare).

* * *

Deşi soluţiunea pe care o preconizez (aplicarea riguros integrală a principiului fonetic), înlătură din capul locului aproape desăvârşit toate dificultăţile problemei, este totuş interesantă amănunţirea ei şi căutarea la fiecare punct a îndreptăţirilor propunerii mele.

Se poate demonstra că dintre dificultăţile acestea, cele principale şi mai des întâlnite se reduc la următoarele tipuri reprezentative:

I. A. 1. taie—tae.
b. împăiează—împăează.
2. a. împăiez—împăez.
3. perpetuează—perpetuiază.
B. 1. sue—suie.
2. a. fulguieşte—**fulguieşte.**
b. împăiează—împăez.
3. fugia—fugea.
C. scream—scriam.
II. D. 1. el—iel.
2. ea—ia.
E. vieaţă—viaţă.
F. 1. foaie—foae.
2. femeie—femee.
3. idee—idele.

(In stabilirea acestei clarificări nu am ţinut seamă dintre necesităţile problemei, decât de gruparea pe categorii de funcţiune gramaticală şi flexiune; o sistematizare după criteriul fonologic, deşi mai indicată prin natura problemei, nu am găsit-o proprie, deoarece acest criteriu a fost exclus mai de tot, în folosul celui aplicat aci, când s'a statuat actuala ortografie).

* * *

Sub punctele 1 şi 2 de la A, am pus verbele de prima clasă (cu participiul trecut în **-at**), a căror tulpină se termină într'un diftong coborîtor închis de **i** semison; aşa dar, scrierea acestui **i** scurt este impusă şi de ortografia în uz, pentru o raţiune morfologică: la tulpină se alipesc terminaţiunile **-e,** respectiv **-ez, -ezi, -ează, -eze** etc., fără modificarea ei şi nici a acestora. Deci grafia **împăiează** este justă în acest sistem ortografic hibrid (morfologic—fonetic—etimologic), dar falsă într'un sistem ortografic fonetist, în care nu poate subsista decât grafia **împăiază,** pentru că, după cum am mai spus, nu se poate practic demonstra existenţa triftongului **iea.**

Totuş, în neologisme, o atare grafie (punctul 3 de la A), nu este susceptibilă a fi găsită neconformă cu principiul fonetic fundamental, fiindcă asemenea cuvinte au o pronunţare mai emfatică şi deci vocalele, păstrând o pronunţare mai pură, pot sta alături în hiatus, fără ca eufonia să pretindă prezenţa unui **i consonant** separator ori sincoparea lor în diftong. Aşa, se poate primi chiar grafia **expropriează,** în loc de **expropriază,** pe lângă **perpetuează** (din paradigmă), cu toate că aci vocala finală a tulpinei este palatală.

* * *

O regulă analogă a fost dată şi pentru verbele de a patra clasă (cu infinitivul în **-i**), aşa că formele date în primul loc (la exmplele de la punctul B) sunt considerate corecte, — în vreme ce ortografia fonetică recomandă grafia ultimă, urmată de altfel de majoritatea scriitorilor noştri de seamă, (de pildă d. M. Sadoveanu), ca şi de a publicului celui mare, cel puţin în ce priveşte formarea imperfectului acestor verbe (B. 3).

Cele spuse mai sus lămuresc şi chestiunea scrierii imperfectului singurului verb de a treia clasă (cu infinitivul în **-e** atonic) care are tulpină vocalică, adică **a scrie** (punctul C).

* * *

Cât priveşte, acum, exemplele din a doua categorie (punctele D, E şi F), adică **numele** (substantive, adjective, pronume), criteriile de judecare a lor sunt aceleaş: grafia corectă fonetică va fi **iel, ia, viaţă, foale, femele;** pentru neologismele ca **idee** se poate însă admite această grafie, motivul fiind acelaş de la verbele de aceeaş natură.

Relativ la **viaţă,** adaog ca o parenteză că această grafie mai este confirmată şi de faptul că pe lângă pronunţarea amfibrahică (în trei silabe, cea din mijloc accentuată), acest cuvânt mai are, în poezie, şi o pronunţare sincopată, trohaică (în două silabe, prima accentuată), care ar fi altfel greu de marcat. Astfel citez numai din M. Eminescu:

Când **viaţa-i** o baltă de vise rebele....
Când *viaţa-i* un basmu pustiu şi urât...
(Mortua est)

şi apoi, ambele forme, **folosite paralel:**

C'opunîndu-te la **ele, tu viaţa'ţi risipeşti —**
Şi cînd mori, să **vezi** că'n lume **vieţuit**-ai în zadar...
Cum a intrat **el** în **viaţă!** cât amor de drept şi bine...
(Inger şi demon)

* * *

La exemplele de la punctul B se alătură formele începătoare în vocală ale verbului **a fi,** adică: **eşti, este, e** şi **eram** (tot imperfectul), pe care Academia a găsit cu cale să le scrie astfel, de sigur din motive etimologiste,— ca să le arate originea latină. Dar fonetismul pretinde grafia **ieşti, ieste, ie** şi **ieram (ba chiar ieream,** care nici ele nu ascund originea şi în plus sunt corecte şi veridice, arătând şi influenţa fonologică şi lexicală slavă suferită de limba noastră. Căci nu se poate contesta că şi acest **ie-** iniţial în loc de **e-,** ca şi formele paralele **ieste** şi **ie** sunt datorite unei influenţe slave (cf. în cehă: **jest** sau **je** = este, idem în sârbă, rusă etc.).

Grafia **ieste, şi deci ie,** mai este justificată şi prin existenţa formei apocopate **i** (vezi, mai sus, citatele din **Mortua est:** „Când viaţa-i...."), formă care nu poate fi explicată ca o afereză din **ii** (moldovenism), căci nu se poate demonstra existenţa prealabilă a acesteia, ci tocmai din potrivă, ea este datorită unei epenthesis a lui **i.**

* * *

Acestea sunt lucrurile principale relative la chestiunea diftongurilor suitori **ia, ea** şi **ie,** pe care le-am putut desvolta sau numai enumera în cadrul aşa de strâmt al unui articol de dimensiunile acestuia. Exemplele sunt deasemeni puţine, dar am căutat să le dau tipice; apoi şirul argumentării care duce la concluziune este evident trunchiat, dar nici nu mi-a stat în gând să'l dau întreg: sunt sigur că puţin numeroşii mei cititori îl vor completa uşor, dacă vor simţi nevoia; de altfel socotesc că în cele spuse aci am dat pentru demonstraţiune jaloane în număr îndestulător a o determina.

ION ROMOŞIAN

Cărţi şi Reviste

G. Pallady: Simboluri—poesii — Ed. Ramuri, Craiova, 1924.

Cu un suflet senin şi rareori cu accente de uşoară tonalitate deprimantă, poesia d-lui G. Pallady, răspândită cu dărnicie mai în toate publicaţiile noastre de literatură, poartă marca unui optimism sănătos. Deşi poetul mărturiseşte, pe alocuri, un suflet încercat de nebănuitele dureri ale vieţii.

Pe-un suflet mort nimica nu-l mai doare
(Pag. 39)

sau:

Pendule vechi, cu lanţuri lungi şi cue,
Când rătăcesc în nopţile cu stele,
Un gând tresare 'n fundul minţii mele :
Pendule dragi, şi eu ca voi mă duc!...
(pag. 103)

după care fecioara îndoliată a resemnării îi stăvileşte gândul, şi-l duce la o aproape completă uitare de sine:

Azi stau deoparte....
Din groapa mea ascult
Un glas pe care—odinioară l'am iubit
Atât de mult,
Şi mut,
Că ispitit de vraja aprigă a unui vis
Astern o lacrimă amară şi-un sărut
Pe mâna albă care n'a ucis
(Pag. 25)

totuşi suntem înclinaţi a caracteriza atitudinea generală a volumului după echilibrarea perfectă dintre impresiile autorului şi sufletul lui, echilibrare pe care o întâlnim în versurile următoare:

Mi-e cugetul curat ca o fântână
În care două stele mână 'n mână
Se oglindesc,
Şi'n sbuciumul de patimi, care-şi toarnă
Veninul neputinţii peste mine,
Eu trec, străin,
Spre culmi ce'ntrezăresc
Tot mai senine. *(Pag. 11)*

In cele vreo douăzeci şi trei de sonete, cu o factură precisă, închizând idei — în genere frumoase şi idilice,— poetul este acelaş: cheamă primăvara, nu ca să-i scormonească în suflet dureri de mult ascunse, nici ca să manifeste contractul dintre sufletul obidit şi sbudrălnicia de afară. Cu o plastică de tot naturală, într'un stil sugestiv şi uşor colorat, el spune :

Şi vino iar cu flori în păr şi 'n mâini
O, Primăvară, mândra mea ţărancă!

Să-mi regăsesc sub teiul înfrunzit
Un colţ ascuns, stingher, nebănuit,
Şi-un nume drag ce-am scrijelat pe-o bancă.
(Pag. 71)

Colaboratorul nostru, d. G. Pallady poate fi mulţumit: cu caracterele pe care i le-am relevat mai sus, poesia volumului „Simboluri" urcă scara valorilor literare, prin stăruinţa ce o pune de a deştepta în suflete sentimente şi impresii bogate.

* * *

REVISTA ROMÂNĂ (Iunie) apare sub direcţia d-lui *N. Alimănescu* — avocat — şi cu un program care anunţă, scurt dar categoric: *„ne-am hotărît să cercetăm,...* luând în considerare curentele de idei ale zilei, chestiuni ştiinţifice şi economice, problemele societăţii şi producţia literară".

Un prim articol, acel al d-lui Al. Claudian vorbeşte despre viaţa noastră socială. Interesant d. *Tudor Vianu* în „Estetica Cinematografului" din care reţinem câteva rânduri privitoare la deosebirea ce există între teatru şi cinematograf.

„In ce priveşte invenţia dramatică, cinematograful nu poate să aibă nimic comun cu drama psichologică, modernă. Nu poate avea dealtfel nimic comun cu nici una din speciile existente ale poeziei dramatice. Cinematograful cere o literatură proprie, care să ţină seamă numai de condiţia sa, care să creeze un conţinut sufletesc din simpla prezentare a evenimentelor şi să folosească ritmul său alert şi surpriza nesfârşită a varierii scenelor. Drama concepută în *presto,* cu ecoul scurt şi precis, *poignantă,* ţinând o cumpănă înţeleaptă între aventură şi fantastic pentru a nu deveni nici senzaţională, nici extravagantă, este materialul la care trebue să ne gândim aci. Comedia grotescă a dat deasemeni rezultate bune în cinematograf. Prezentarea trebue să fie însă într'adevăr dramatică şi nu cumva epică. Nimic nu trebue povestit — ceea ce aduce explicaţiile scrise dinaintea scenelor — totul trebue arătat. O literatură aşa dar care se adresează numai imaginaţiei, fără nici un intelectualism, ultima oază a unei naive contemplaţii populare în arta problematică a timpului. O artă de limpezi apariţiuni isbucnind din umbră şi recufundându-se în ea, prezentând în strânse înlănţuiri de fapte pasiunile simple şi esenţiale ale sufletului omenesc. Aceasta trebue să căutăm în cinematograf.

Restul numărului aduce articolele: „Idealismul muncei" (de Alice Voinescu); „Cooperarea franco-germană" (de St. Zeletin); „Teatrul în nouile provincii" (de Ion Marin Sadoveanu); Curioasă „vâna folklorică" a d-lui Ion Barbu în versurile din „Riga Crypto şi Lapona Enigel". La recenzii întâlnim fraza ironică şi concisă a poetului Perpessicius.

„Revista Română" începe bine. De felul cum îşi va achita datoria faţă de programul ei, vom vedea când vom vorbi despre numerile viitoare.

* * *

FLAMURA (Mai-Iunie). Un articol îndrăznet al d-lui *T. Ulmu* contra literaturei de astăzi, în care găsim unele judecăţi destul de juste; căci, desigur, e prea hazardat să negi literatura unui Coşbuc, Creangă, Hogaş, Duiliu Zamfirescu sau Odobescu, pentru ca să te prezinţi în faţa Europei numai cu literatura de flaşnetă a Verlaine-lor şi Baudelaire-ilor noştri. Luminoase sunt versurile d-lui *C. Zancu* din „Copilăria mea"

Azi, când îmi plimbai însă singurătatea grea
Pe unde îmi plimbasem mai ieri copilăria —
Deşi rădea în soare tot veselă câmpia,
Simţeam cum plânge 'n mine copilăria mea!...

Proză şi versuri mai semnează d-nii Sever Anina, Dem. Bassarabeanu, Eugen Constant şi P. Vaier. Prin cronica bogată şi amănunţită, lucrată de d. T .Ulmu, Flamura câştigă teren. Noi îi dorim tot succesul.

* * *

ROMA (pe Mai) publică conferinţa d-lui *D. Pompeiu* despre „Mişcarea ştiinţifică în Italia şi un articol al lui *Guido de Ruggiero* despre „Filosofia contimporană italiană" în care se stabilesc adevăruri asupra celor doi poli reprezentativi ai filosofiei italiene: *Benedetto Croce* şi *Giovanni Gentile.* Am arătat, într'unul din numerile noastre, care este esenţa filosofică a pedagogiei lui Giovanni Gentile; pentru a cuoaşte mai adânc filosofia este ticianului Croce ne folosim de scrisul judcios al lui Guido de Ruggiero:

„Progresul lui Croce faţă de speculaţia din veacul al XIX-lea stă în faptul că el a început acea mişcare de destrămare a sistemului belgian, care cu greutatea împovorătoare a mărimei sale înăbuşea chiar problemele vii ce se agitaseră în gândirea lui Hegel. Dacă dialectica e gândire în devenire, e negarea faptului şi preschimbarea lui în gândire, lucrarea de destrămare a marii poveri a sistemului hegelian e în însuşi spiritul hegelianismului. Cele două puncte, în care critica lui Croce se vădeşte mai cu seamă folositoare, sunt tăgăduirea hotărîtă a ori cărei filosofii a naturii şi a oricărei deosebiri dintre o fenomenologie şi un sistem filosofic. Această împărţire avea în doctrina lui Hegel o valoare deplin istorică, deoarece răspundea deosebitelor momente din formarea gândirei sale, dar nu putea avea o valoare logică într'o filosofie idealistă, pentru care nu există o realitate înăptuită, căreia gândul trebue să i se adapteze, ci pentru care realitatea e însăşi gândirea, adică însuşi procesul său de cucerire, a adevărului. Şi cât despre ideea unei prelucrări speculative a concepţiei de natură, ea e un non sens, deoarece constă tocmai în a da o realitate în sine unei construcţii arbitrare a gândirei; e pe scurt, am zice noi, o rămăşiţă din vechea metafizică a existenţei. A gândi natura ca natură, e o absurditate; între cât e gândită, natura e chiar spirit; de aceea nu e altă filosofie cu putinţă, decât filosofia spiritului".

Despre oraşul „Pistoia" scrie Arturo Stanghellini. D-ra Alecsandrina Mititelu închină o pagină poetului calabrez: *Luigi Siciliani,* cărua îi relevă sobrietatea şi frăgezimea imagnlor, expresia viguroasă şi naturală.

* * *

REVUE BLEUE (21 Iunie). Un articol prim al lui *Suayat Kahn* despre „Poeţii persani", care motivează de ce s'a realizat în Persia credinţa că „poetul este un profet". Despre poetul popular *Jehan Rictus* scrie Maurice Toussaint, caracterizând poezia primitivă din colecţia „Le coeur populaire" plină de frumuseţea unui patriarhal evocator, liniştit şi dulce. Interesant este articolul lui Camille Marbo despre tendinţa nouă a romanului francez. Un citat lămuritor: *„Un roman n'est plus pour les „jeunes", ni „un histoire" destinée l'oisit au coin de son feu, ni le reflet consciencieux d'un fragment d'époque".* La această negaţie Marbo adaogă... *„este* (romanul) *un studiu inteligent, în cursul căruia se pune chestiunea pentru autor de a găsi o implacabilă vigoare, gândirea sa cea mai intimă şi de a exprima mijlocul unei realităţi perfect exactă".*

O poesie ((La chambre close) a lui *André Cazamian* aduce în versurile sale duioşia unei intimităţi senine:

Par toi j'aurai fixé dans mon tient tremblante
L'image de beauté qui la tient souriante,
Un sein toujours ému, dans yeux pleins de clarté
Et dans son frais éclat un corp de volupté!

Despre „Romanescul în roman" scrie *Lucien Maury,* caracterizând în primul rând „Corespondenţa lui Rousseau" şi vederile asupra şcoalei romantice ale lui *Ernest Seillière.*

GEORGE BAICULESCU